

УДК 811.161? 243:316.77

<http://orcid.org/0000-0002-6384-154X>

<http://orcid.org/0000-0003-2848-8733>

**ІМІДЖЕВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА
ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ УСПІШНОСТІ
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
ПРИ НАВЧАННІ РОСІЙСЬКОЇ
ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ
ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ**

*Куплевацька Л.О., канд. філол. наук,
Манівська Т.Є. (Харків)*

У статті досліджується імідж викладача вищої школи, що навчає української та російської мови іноземних студентів; пропонується визначення такого іміджу та називаються його складники; аналізуються особливості свідомого професійного моделювання іміджу його носієм в контексті міжкультурної компетенції; наводяться шляхи запобігання непорозуміннь під час міжкультурної комунікації, актуалізується необхідність підвищення мотивації викладача до моделювання та трансформації свого іміджу як складника успішності навчального процесу.

Ключові слова: імідж викладача вищої школи, міжкультурна компетенція, міжкультурна комунікація, моделювання професійного іміджу, успішність навчального процесу.

Куплевацкая Л.А., Манивская Т.Е. Имиджевые компетентности преподавателя как способ достижения успеха в межкультурной коммуникации при обучении русскому и украинскому языкам иностранных студентов. В статье исследуется имидж преподавателя высшей школы, обучающего иностранных студентов украинскому и русскому языкам; предлагается определение такого имиджа и называются его составляющие; анализируются особенности осознанного профессионального моделирования имиджа его носителем в контексте межкультурной компетентности; предлагаются пути предотвращения конфликтов в ходе межкультурной коммуникации, актуализируется необходимость повышения мотивации преподавателя к моделированию и трансформации своего имиджа как составляющей успешности учебного процесса.

Ключевые слова: имидж преподавателя высшей школы, межкультурная коммуникация, межкультурная компетенция, моделирование профессионального имиджа, успешность учебного процесса.

© Куплевацька Л.О., Манівська Т.Є., 2018

Kuplevatska L.O., Manivska T.E. Image Competences of a Teacher as a Way to Achieve the Success in Intercultural Communication during the Process of Training Foreign Students the Russian and the Ukrainian Languages. Image of a higher school teacher, who trains foreign students the Russian and the Ukrainian languages, has been studied in the article; definition of such image has been proposed and it's components has been identified; features of realized professional modeling by it's bearer in the context of intercultural communication has been analyzed; ways to avoid conflicts and misunderstanding during intercultural communication has been suggested; necessity to increase teacher's motivation to modeling and transformation of image as a component of success in the educational process has been actualized.

The article is devoted to the image competence of teachers, training foreign students the Russian and the Ukrainian languages. The components of intercultural communication image includes visual, verbal/non-verbal (speech), behavior. Great attention is paid to the description of the components intercultural communication image. Visual image of the teacher must fit to the requirements of modernity. Verbal and non-verbal components are important to avoid misunderstanding in the process of training. Every student is a representative of a definite mentality and culture. Behavior component singles out 3 styles of communication: male, female and mixed. Each has it's own characteristics and features, different ways of behavior.

Algorithm of intercultural communication image modeling has been also suggested. The following image competences – aesthetic, ethical, socio-cultural, lingual communicative, pedagogical – must be applied by the teachers dealing with foreign students.

The authors describe actuality of study, analyze the recent works concerning this problem. The object of study is a content of intercultural communication image of the teachers working with foreigners in the multinational group with the purpose to prevent cultural shock and conflicts with foreign students. The object of study determines the novelty of the article. In recent decades a new approach to image learning appeared. This acmeological approach includes indexes of professionalism and competence, ability to self-knowledge and self-development. The conclusion that the disregard of the professional image requirements makes impossible the success of intercultural communication has been made. The purposeful understanding of intercultural communication image formation conduces effective model of interaction between a teacher and a student.

Key words: higher school teachers' image, intercultural communication, intercultural competence, modeling of professional image, success in educational process.

Збільшення кількості іноземців, які навчаються в Україні, спонукає викладачів до вивчення шляхів підвищення ефективності навчання, запорукою якої є досягнення успішності міжкультурної комунікації, де імідж викладача (далі – ІВ) посідає важливе місце. Така актуалізація проблем вивчення ІВ відбиває соціальні і культурні вимоги сучасної вищої школи в Україні [12: 198; 13: 30–31].

Чисельні дослідження формування іміджу викладача вищої школи дозволяють поєднати в статті компетентнісний підхід із надбаннями вчених щодо вивчення ІВ вищої школи й запропонувати термін «іміджеві компетентності» викладача російської та української мови як іноземної (далі – РМІ, УМІ), під якими будемо розуміти вміння свідомо створювати свій професійний імідж, застосовуючи теоретичні знання та практичний досвід навчання іноземних студентів у закладах вищої освіти України. Вчені-іміджеологи звертають увагу на те, що сучасний світ для багатьох трансформувався у світ іміджів, які стали орієнтирами, що вказують напрями розвитку сучасного суспільства (Дагаєва О.О., Перелигіна Є.Б.). Українські іміджеологи стверджують: «Демократизація соціуму та динамізм розвитку системи освіти вимагають формування іміджу педагога в освітньому середовищі. Саме тому формувати свій імідж педагогу необхідно значно прискіпливіше, ніж спеціалістам інших професій...» [12: 198]. Отже, увага до іміджу відповідає сучасним тенденціям розвитку вищої школи в Україні. З іншого боку, вчені, які досліджують проблеми формування іміджу викладача вищої школи, звертають увагу на те, що «ставлення викладачів до свого іміджу недостатньо уважне й виникає необхідність підвищувати мотивацію формування особистісного іміджу» [4: 06]. **Актуальність** дослідження іміджевих компетентностей як професійних складників компетентності викладача відповідає сучасним методологічним напрямкам вивчення іміджу: акмеологічному підходу, що відмовляється від традиційного розуміння маніпулятивної природи іміджу й акцентує увагу на розвиненні професіоналізму й компетентності носія іміджу (переклад наш – Л.К., Т.М.) [6: 1].

Об'єктом дослідження є особистісний імідж викладача РМІ та УМІ та його складники, вивчення процесу свідомого формування такого іміджу з метою досягнення ефективності навчання через запобігання культурного шоку іноземних студентів та створення сприятливих умов для їх акультурації.

Мета статті – *запропонувати* розширене визначення іміджу викладача російської та української мов, який працює з іноземними студентами, *окреслити* складники такого іміджу, *проаналізувати особливості* свідомого професійного моделювання його носієм в контексті міжкультурної компетенції; *приділити увагу* явищам, що призводять до непорозумінь під час міжкультурної комунікації та *запропонувати варіанти запобігання* таких непорозумінь, *сприяти підвищенню мотивації* викладача до моделювання та трансформації свого іміджу як складової успішності навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень. Термін «імідж» з'явився у 1809 році в словнику Ноя Вебстера й активно вживається лише з другої половини XIX століття в різних науках: соціології, політології, психології, журналістиці, медицині, бізнесі й т. ін. Наприкінці XX століття вивчення іміджу було спрямоване на вдосконалення особистісного іміджу в контексті *ринкових відносин у суспільстві* (Браун Л., Берд П., Спіллейн М., Шепель В.М.). В останні десятиліття XX століття активізувались дослідження, спрямовані на вивчення особистісного *професійного іміджу* (Лопатина Л.А., Демчук Т.П., Донська Л.Ю., Попова О.І., Грейліх О., Деркач А.А. й ін.). В Україні цей термін увійшов у вжиток наприкінці XX століття.

На початку XXI століття у дисертаційних дослідженнях доведено існування окремої науки іміджеології, що має свій об'єкт дослідження, термінологію й проблематику. Тільки за 2002–2009 роки було захищено більше 30 кандидатських і докторських дисертацій, присвячених дослідженню іміджу (Донська Л.Ю., Почепцов Г.Г., Панасюк А.Ю., Перелигіна О.Б., Дагаєва О.О.). З іміджеології як науки виокремилася, починаючи з кінця XX століття, *педагогічна іміджеологія*. У свою чергу, в педагогічній іміджеології виділились такі напрями: *педагогічна іміджеологія загальноосвітньої школи* (Калюжний А.А., Хоружа Л.Л., Мурашов А.А., Щербакова Т.Н., Прус Н.А., Мітіна Л.М., Рудницька О.П. тощо) та *іміджеологія вищої школи* (Гунченко О.Г., Грейліх, О., Болбас О.А., Вощевська О.В., Донська Л.Ю., Демчук Т.П.). Така увага науковців до дослідження іміджу педагога дозволяє виокремити у складі *іміджеології вищої школи* дослідження іміджу викладача, що працює з іноземними студентами, тобто в умовах міжкультурної комунікації. Досліджень,

спрямованих на вивчення такого виду іміджу, небагато: Филимонова Н.Ю., Романюк Е.С., Уварова Т.Ю. Дане дослідження спрямоване на вивчення іміджу викладача вищої школи, що навчає іноземних студентів РМІ та УМІ в умовах міжкультурної комунікації. Виділяємо навчання мов, оскільки викладання спеціальних дисциплін дещо відрізняється й моделювання іміджу викладача-предметника має свою специфіку.

В останнє десятиліття з'явився новий підхід до вивчення особистісного іміджу: *акмеологічний* (Деркач А.А., Костенко Е.П., Федоркіна А.П., Дагаєва О.О.). «Цінність акмеологічного підходу полягає в тому, що він містить у собі показники професіоналізму і компетентності, здатності особистості до самопізнання, саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації» (переклад наш – Л.К., Т.М.) [6: 1]. Саме такий підхід до вивчення особистісного іміджу відповідає науковим пошукам щодо моделювання іміджу викладача вищої школи взагалі й іміджу викладача-мовника, що працює з іноземними студентами, зокрема.

Виклад основного матеріалу. Визначимося з поняттями, що будуть використовуватись у дослідженні. Спираючись на запропоноване іміджеологами (Грейдліх О., Мурашов А.А., Попова В.І.) визначення категорії особистісного професійного іміджу, запропонуємо визначення професійного іміджу викладача РМІ та УМІ: образ професійної ролі, що свідомо моделюється його носієм, орієнтований на лінгвосоціокультурні особливості реципієнта (іноземного студента, аспіранта, стажиста) й детермінований метою навчання та завданнями міжкультурної комунікації.

Спираючись на низку досліджень, запропонуємо такі складники іміджу викладача-мовника, що навчає РМІ та УМІ іноземних студентів: візуальній імідж (макіяж, зачіска, одяг, аксесуари, парфуми), вербальний (мовний), невербальний (паралінгвальний), біхеворіальній (поведінковий).

Візуальний складник ІВ має особливе значення не тільки через те, що майже всі народи світу «зустрічають по одягу». Сучасні філософи характеризують теперішній етап розвитку культури як «візуальний (екранний), що тяжіє до образу, а не логічного поняття» (переклад наш – Л.К., Т.М.) [8: 228]. Отже, під час моделювання іміджу викладача-мовника, що навчає РМІ та УМІ іноземних

студентів, особливу увагу варто приділити саме візуальному іміджу (далі – ВІ).

Моделюючи ВІ, викладачеві слід формувати спроможність «побачити себе очима студента» [5: 84]. А це означає, що естетичність ВІ повинна спиратися на міжкультурну компетентність, враховувати особливості культурного середовища іноземних студентів, що сприймають заданий імідж. Викладання РМІ та УМІ відбувається у групах, де здебільшого студенти-іноземці чоловічої статі й мусульманського віросповідання, що зобов'язує додержуватись дрескоду викладачів-жінок: бути особливо уважними до довжини одягу, його відкритості, кольорів та крою. Те ж саме можна сказати й про увагу до парфумів: норма для студентів деяких східних країн використовувати парфуми зі шлейфом (функція домінування) створює проблеми проведення занять в аудиторії. Викладачеві слід дотримуватись норм парфумного гардеробу, вести зі студентами роз'яснювальну роботу, бути взірцем для студентів. Зауваження О.А. Болбас, хоча воно торкається роботи викладача зі співвітчизниками, є слухним і для викладача РМІ та УМІ: «Візуальний ІВ повинен налаштувати на працю й спілкування, а не відволікати від діяльності» (переклад наш – Л.К., Т.М.) [3: 108]. А от із твердженням О.Ю. Сисоевої про відсутність соціальної атрибутики у ВІ важко погодитись: більшість іноземних студентів належить до заможних сімей, отже ВІ не повинен виявляти належність викладача до нижчої соціальної групи [10: 128].

Вербальний складник ІВ. Білоруський дослідник мовленнєвого аспекту професійного іміджу педагога професор А.А. Мурашов, наголошуючи на вирішальній ролі мовного та мовленнєвого складників у професійному іміджі педагога, запропонував виміряти їх ефективність «комунікативною привабливістю» (переклад наш – Л.К., Т.М.) [9: 144]. Таке твердження буде слухним і для іміджу викладача-мовника, що працює з іноземними студентами, оскільки науковець, крім обов'язкової еталонності мови педагога, називає найважливіший для нашого дослідження компонент: «взаєморозуміння учасників навчання» [9: 141]. Крім *вербальних* складників, важливу роль відіграють *невербальні засоби*, що частіше за все стають предметом непорозумінь у міжкультурній комунікації. Як відомо, вербальні засоби передають меншу частину інформації,

ніж невербальні. Загальновідомим є твердження А. Піза про те, що вербальний канал передає «чисту інформацію», а невербальним передається ставлення до партнера зі спілкування. При моделюванні заданого іміджу в контексті міжкультурної комунікації обов'язковими є знання з кінетики, такесики, проксодики, проксемики тощо. В різних культурах різняться значення рухів головою, міміки, жестів. Наприклад, у китайській культурі спілкування непривабливим вважається голосне мовлення, особливо у жінок. Для цієї культури ідеал – жінка-тросник: тиха, струнка, сильна. А от арабські студенти говорять голосно, намагаючись домінувати у спілкуванні. І перші, і другі сприймають традиційну для нашої ментальності гучність голосу як неприйнятну, неправильну. Визначення дистанції спілкування, що вивчає проксемика, теж національно детерміноване: звичка викладачів сидати поруч зі студентом, перевіряючи його роботу, сприймається іноземцями як вторгнення в інтимний простір (термін Е. Хола) і розцінюється негативно. Отже, при моделюванні вербального іміджу викладача, що працює з іноземними студентами, необхідно враховувати вербальні і невербальні особливості організації комунікації, брати до уваги, що кожен іноземний студент є представником певної країни з особливою ментальністю, культурою, відмінним від нашого сприйняттям нового соціокультурного середовища.

Біхеворіальний складник ІВ. О.А. Болбас, спираючись на дослідження відомих лінгвістів, згідно з гендерними ознаками мовлення виокремлює три стилі спілкування викладача зі студентом: маскулінний, фемінний, егалітарний (змішаний) і наполягає на необхідності *моделювання іміджу спілкування*, оскільки «основна частина взаємодії з людьми, особливо публічна взаємодія, будується на видимості, подобі, а не на суті» (переклад наш – Л.К., Т.М.) [3: 106]. У дослідженні наводяться загальні характеристики комунікативного іміджу в педагогічному дискурсі, а саме: мовленнєве спілкування жінок більш емоційне, на відміну від стриманого у чоловіків; у жіночому дискурсі має місце більша кількість непрямих питань, реплік, а чоловічому не притаманна велика кількість питань, вони більш зосереджені на тематиці. Жінки в спілкуванні в цілому схильні до кооперації, до діалогу, більш увічливі, з легкістю змінюють теми в процесі спілкування. Мовленнєва

поведінка чоловіків характеризується складністю зміни ролі під час спілкування, вони виявляють меншу психологічну гнучкість й рухливість. Вбачаючи певні відмінності у цих стилях спілкування, білоруський учений підкреслює, що відмінності торкаються саме стилю спілкування, а не статі викладача [3: 109]. При моделюванні біхеворіального складника викладача-мовника, що працює з іноземними студентами, найбільш продуктивним видається дотримання егалітарного стилю спілкування.

Л.Ю. Донська виділяє інші типи спілкування на рівні студент-викладач: *авторитарний* або «*закритий імідж*», якому притаманна підкреслено об'єктивна манера взаємодії, втрата емоційно-ціннісного контексту спілкування, неможливість проникнення у внутрішній світ студента, та *демократичний* або «*відкритий імідж*», при якому викладач відмовляється від своєї педагогічної непохибності; здійснює толерантний і поважливий діалог педагога зі студентом [7]. Визнаючи відповідність «відкритого іміджу» вимогам сучасної педагогіки, стверджуємо, що моделювання такого іміджу в умовах міжкультурної комунікації, особливо на початковому етапі навчання, не сприятиме успішному навчанню, оскільки в більшості країн, із яких приїхали студенти, відносини між викладачем і студентом авторитарні, демократичність спілкування сприймається як слабкість викладача, не сприяє формуванню поваги й довіри, досягненню успішності міжкультурної комунікації. Лише в групах старших курсів, де викладач працює протягом кількох років, можливий поступовий перехід до педагогіки співпраці, демократичних, «відкритих» відносин між учасниками навчального процесу. При моделюванні біхеворіального іміджу викладача-мовника слушним буде формування *флексибельності* (від латинського «flexible – гнучкий»), що означає «не тільки вміння викладача швидко пристосовуватись до нових умов, але і здатність викладача до постійного саморозвитку» (переклад наш – Л.К., Т.М.) [10: 127].

Використаємо схему моделювання особистісного іміджу Н. Антонової й запропонуємо аспекти, на які треба спиратися при моделюванні іміджу викладача РМІ та УМІ [1].

Первинне завдання – проаналізувати цільову *іміджеву аудиторію*, тобто ту, в якій пред'являтиметься імідж викладача РМІ та УМІ, відбуватиметься процес навчання іноземців :

- гендерний аспект (кількість жінок, чоловіків у групі, їх співвідношення);
- соціальний устрій країн студентів;
- релігії студентів, що навчаються у групі;
- вікові особливості складу групи;
- належність студента до конкретної соціальної групи;
- національні невербальні особливості спілкування;
- особливості носіння одягу в країні студента;
- особливості відношення до навчання, національних методичних традицій;
- особливості самооцінки студентів тощо.

В основі іміджевих компетентностей завжди має бути міжкультурна компетенція (далі – МК). Під МК за Ф.С. Бацевичем розуміємо «позитивне, проникливе відношення до існування в суспільстві різних етнокультурних груп та їх окремих представників», «здатність індивіду ефективно спілкуватись із представниками будь-якої інокультури» [2: 73].

Висновки. Моделювання іміджу викладача-мовника, що працює з іноземними студентами, повинно спиратись на МК, яка зумовлює такі іміджеві компетентності:

- *естетичну*, яка відбиватиме здатність викладача толерантно відноситись до будь-якої відмінної від звичної естетичної системи;
- *етичну*, яка враховуватиме при спілкуванні національно-культурні особливості студентів, знання стандартів поведінки, знання ієрархії цінностей в країні студента та ієрархії особистісних цінностей;
- *соціокультурну*, що братиме до уваги соціальний устрій країни, релігію, культуру, соціальну стратифікацію тощо;
- *лінгвокомунікативну*, яка буде основою формування вторинної мовної особистості студента, враховуючи вербальні й невербальні засоби, знання з компаративної лінгвістики мов-контактерів тощо;
- *педагогічну*, яка враховуватиме відмінності в організації навчального процесу, національні особливості відношення студентів до навчання і до викладача.

Ігнорування вимог суспільства до сучасного професійного іміджу з боку викладача сприяє поглибленню культурного шоку, унеможлиблює досягнення успішності міжкультурної комунікації. Цілеспрямоване професійно осмислене формування ІВ обумовлює

ефективну модель взаємодії між студентом та викладачем. Українські вчені-іміджеологи наголошують на тому, що імідж закладу вищої освіти визначається іміджем викладачів, що там працюють [12: 199; 13: 31].

Напрями подальших досліджень. Видається слушним подальше вивчення особливостей моделювання ІВ, що працює з іноземними студентами, а саме подальше вивчення мовлення, тобто, вербального складника ІВ на початковому етапі навчання як засобу сприяння адаптації студентів до нового мовного середовища, запобігання культурному шоку під час вивчення РМІ та УМІ та ефективного засобу формування вторинної мовної особистості іноземного студента.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова Н. Позитивный имидж: этапы формирования. URL: www.fin2top.com/download-article/526 (дата обращения: 10.02.2018).
2. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації. К.: Довіра, 2007. 205 с.
3. Болбас О.А. Гендерные аспекты имиджевых составляющих личности в педагогическом дискурсе. *Моделирование эффективной речевой коммуникации в контексте академического и профессионально ориентированного взаимодействия*: сб. науч. ст. под общ. ред. О.В. Луцинской, Е.В. Савич. Минск: БГУ, 2016. С. 105–110.
4. Вощевська О.В. Формування іміджу викладача вищої школи. *Молодий вчений*. 2016. № 12 (39). С. 404–406.
5. Гунченко О.Г. Імідж викладача вищої школи. *Духовність особистості*. 2014. Вип. 4. С. 79–85.
6. Дагаева Е.А. (2011). Методология изучения имиджа как социально-психологического феномена. *Электронный журнал «Психологическая наука и образование»*. С. 1–11. URL: ww.psedu.ru/ISSN:2074-5858/E-mail:psyedu@mgppri.ru (дата обращения: 10.02.2018).
7. Донская Л.Ю. Психологические условия формирования имиджа преподавателя высшей школы: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Ставрополь, 2004. 212 с.
8. Моисеева Н.А. Философское осмысление глобальных проблем современности. *Философия. Краткий курс*. 2-е изд. Питер, 2010. 320 с.
9. Мурашов А.А. Речевой аспект профессионального имиджа педагога. *Образовательные технологии*. 2013. № 2. С. 140–144.

10. Сысоева Е.Ю. Идеальный имидж преподавателя вуза: опыт интеллектуальных переживаний. Вестник Самарского Государственного университета. 2009. № 71. С. 124–129.
11. Филимонова Н.Ю., Романюк Е.С. Имидж как часть профессиональной компетентности преподавателя русского языка как иностранного. *Известия Волгоградского государственного технического университета*. 2013. Т. 12. № 2 (105). С. 37–40.
12. Тимошенко В.В. Педагогічний імідж викладача ВНЗ як частина професійної компетентності. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2016. № 2 (71). С. 196–200.
13. Улищенко А. Імідж викладача вищого навчального закладу в контексті освіти для сталого розвитку. *Обрії*. 2014. № 2. С. 30–32.

REFERENCES

- Antonova, N. *Pozitivnyi imidj: etapy formirovaniia [Positive Image: Stages of Formation]*. Available at: www.fin2top.com/download-article/526 [Accessed 10 Feb. 2018] [in Russian].
- Batsevich, F.S. (2007). *Slovník terminiv mizhkulturnoi komunikastii [Glossary of Intercultural Communication Terms]*. Kyiv: Dovira [in Ukrainian].
- Bolbas, O.A. (2016). Gendernye aspekty imijevykh sostavliaiushchih lichnosti v pedagogicheskom discurse. [Gender Aspects of Image Components in Teaching Discourse]. *Modelirovanie effektivnoi rechevoi kommunikastii v kontekste akademicheskogo i professionalno orientirovanogo vzaimodeistviia [Modeling of Effective Speech Communication in the Context of Professional Oriented Interaction]*. Minsk: BNU, 2016, pp. 105–110 [in Russian].
- Dagaeva, E.A. (2011). Metodologiya izucheniia imidja kak sotsialno-psihologicheskogo fenomena [Methodology of Learning Image as a Social Psychological Phenomenon]. *Elektronnyi zhurnal "Psihologicheskaja nauka i obrazovanie" [Psychological Science and Education]*. Pp. 1–11. Available at: ww.psedu.ru/ISSN:2074-5858. [Accessed 10 Feb. 2018] [in Russian].
- Donskaia, L.Yu. (2004). Psihologicheskie usloviia formirovaniia imidja prepodavatelja vyshchoi shkoly [Psychological Conditions of Higher School Teacher's Image Formation]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Spavropol [in Russian].
- Filimonova, N. Yu. and Romaniuk, E.S. (2013). Imidj kak chast professionalnoy kompetentnosni prepodavatelja russkogo yazuka kak inostrannogo [Image as a Component of Professional Competence of the Russian Teacher for Foreigners]. *Izvestiia Volgogradskogo gosudarstvennogo tehničeskogo*

- universiteta [Bulletin of Volgograd State Technical University]. Vol. 12, № 2 (105), pp. 37–40 [in Russian].*
- Gunchenko, O.G. (2014). Imidj vykladacha vyshchoi shkoly [Higher School Teacher's Image]. *Duhovnist osobistosti [Spirituality of Personality]. 4, pp. 79–85 [in Ukrainian].*
- Moiseeva, N.A. (2010). Filosofskoe osmyslenie globalnyh problem sovremennosti [Philosophic Comprehension of Contemporary Global Problems]. *Filosofiya. Kratkiy kurs. [Philosophy. Brief Course]. St. Peterburg. [in Russian].*
- Murashov, A.A. (2013). Rechevoi aspect professionalnogo imidja pedagoga [Speech Aspect of Teacher's Professional Image]. *Obrazovatelnye tehnologii [Educational technologies]. 2, pp. 140–144 [in Russian].*
- Sysoeva, E.Yu. (2009). Idealnyi imidj prepodavatel'ia: opyt intellektualnyh perezhivaniy. [Ideal Teacher's Image: Intellectual Experience]. *Vestnik Samarskogo Gosudarstvennogo universiteta. [Bulletin of Samara State University]. 71, pp. 124–129. [in Russian].*
- Timoshenko, V.V. (2016). Pedagogichnyi imidj vykladacha VNZ iak chastyna profesiynoi kompetentnosti [Pedagogical Image of Higher School Teacher as a Part of Professional Competence]. *Duhovnist osobistosti: metodologiya, teoria i praktika [Spirituality of Personality: Methodology, Theory and Practice]. 2 (71), pp. 196–200 [in Ukrainian].*
- Ulishchenko, A. (2014). Imidj vykladacha vyshchogo navchalnogo zakladu v konteksti osvity dlia stalogo rozvitku [Higher School Teacher's Image in the Context of Education for Stable Development]. *Obrii [Horizons]. 2, pp. 30–32 [in Ukrainian].*
- Voshchevska, O.V. (2016). Formuvannya imidju vykladacha vyshchoi shkoly [Higher School Teacher's Image Formation]. *Molodoy uchenyi [Young Scientist]. 12 (39), pp. 404–408 [in Ukrainian].*